PRÓBNY EGZAMIN MATURALNY Z NOWĄ ERĄ 2018/2019

JĘZYK POLSKI
POZIOM PODSTAWOWY

ZASADY OCENIANIA ROZWIĄZAŃ ZADAŃ

Copyright by Nowa Era Sp. z o.o.

Uwaga: *Akceptowane są wszystkie odpowiedzi merytorycznie poprawne spełniające warunki zadania.*

Zadanie 1. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...].

Poprawna odpowiedź
1F, 2P, 3F

Schemat punktowania
1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 2. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...]. 3. Świadomość językowa. Zdający: 1) analizuje i definiuje [...] znaczenia słów.

Przykładowa odpowiedź
„Urynkowienie" Mickiewicza polegało na tym, że instalacja Juliana Jończyka zwróciła uwagę festiwalowej publiczności na znany jej pomnik, który jeszcze wyraźniej stał się częścią Rynku w Krakowie – miejsca, gdzie odbywa się handel i gdzie tętni życie.
LUB
„Urynkowienie" Mickiewicza polegało na potraktowaniu pomnika pisarza jako obiektu reklamowego poprzez wykorzystanie neonów stosowanych w reklamach.

Schemat punktowania
1 p. – poprawne wyjaśnienie.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 3. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	3. Świadomość językowa. Zdający: 1) analizuje i definiuje [...] znaczenia słów.

Przykładowa odpowiedź

Lp.	Znaczenie	Wyraz
1.	Oświetlenie, podświetlenie czegoś sztucznym światłem.	*iluminacja*
2.	*Przedstawianie czegoś w obrazowy sposób / za pomocą środków graficznych / uwidocznienie.*	wizualizacja
3.	Przedmiot o charakterze symbolicznym, ściśle związany z życiem lub działalnością jakiejś postaci.	*atrybut*
4.	*Duchowy, niematerialny.*	spirytualny

Schemat punktowania

2 p. – poprawne uzupełnienie czterech wierszy tabeli.
1 p. – poprawne uzupełnienie trzech wierszy tabeli.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 4. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
II. Analiza i interpretacja tekstu kultury. Zdający zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.	2. Analiza. Zdający: 5) porównuje utwory literackie lub ich fragmenty (dostrzega cechy wspólne i różne). 3. Interpretacja. Zdający: 3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich.

Przykładowa odpowiedź

Rola bohatera utworu	Tytuł dzieła Mickiewicza	Bohater	Wyjaśnienie roli
prorok	*Dziady* cz. III	*Ks. Piotr*	*Ks. Piotr w swoim widzeniu mówi o symbolicznym przywódcy i wybawicielu o imieniu czterdzieści i cztery, który nadejdzie jako wybawca narodu.*
konspirator	*Pan Tadeusz*	*Ks. Robak*	*W roli konspiratora występuje ks. Robak. Bohater prowadzi tajną działalność agitacyjną wśród szlachty i chłopstwa, chcąc przygotować powstanie na Litwie.*

Schemat punktowania

2 p. – poprawne uzupełnienie obu wierszy tabeli.
1 p. – poprawne uzupełnienie jednego wiersza tabeli.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 5. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymaganie szczegółowe
III. Tworzenie wypowiedzi.	SZKOŁA PODSTAWOWA 2. Świadomość językowa. Zdający: 5) pisze poprawnie pod względem ortograficznym, w tym w razie potrzeby wykorzystuje wiedzę o: [...] d) sposobach pisania nazw własnych i nazw pospolitych.

5. a

Przykładowa odpowiedź

Przymiotniki utworzone od nazwisk piszemy wielką literą, gdy odpowiadają na pytanie: czyj?. Czyja ręka? – Mickiewiczowska.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne wyjaśnienie zasady pisowni.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

5. b

Przykładowa odpowiedź

Ostatnio przeczytałam książkę napisaną w stylu sienkiewiczowskim.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne zbudowanie wypowiedzenia z wykorzystaniem przymiotnika utworzonego od nazwiska Sienkiewicz i pisanego małą literą.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 6. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	3. Świadomość językowa. Zdający: 1) analizuje i definiuje [...] znaczenia słów. GIMNAZJUM 3. Świadomość językowa. Zdający: 9) rozpoznaje temat słowotwórczy i formant w wyrazach pochodnych i wskazuje funkcje formantów w nadawaniu znaczenia wyrazom pochodnym.

6. a

Poprawna odpowiedź

cud – o – twór – ca LUB *cud – o – twórca*

Schemat punktowania

1 p. – poprawny podział wyrazu na cząstki słowotwórcze.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

6. b

Przykładowa odpowiedź

spadkobierca / cudzoziemiec / łamigłówka

Schemat punktowania

1 p. – poprawne podanie innego rzeczownika – złożenia.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 7. (0–2)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 4) wskazuje charakterystyczne cechy stylu danego tekstu, rozpoznaje zastosowane w nim środki językowe i ich funkcje w tekście. 3. Świadomość językowa. Zdający: 8) odróżnia słownictwo neutralne od emocjonalnego i wartościującego [...].

Poprawna odpowiedź

1. TAK
2. TAK
3. NIE
4. NIE

Schemat punktowania

2 p. – cztery poprawne elementy odpowiedzi.
1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 8. (0–1)

Wymaganie ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...]; 2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.

Poprawna odpowiedź

1P, 2P, 3F

Schemat punktowania

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 9. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...]; 5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia [...].
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	GIMNAZJUM 2. Analiza. Zdający: 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu [...]).

Przykładowa odpowiedź

Język familijny to język odnoszący się do rodziny. Autorka rozpatruje wybrane zagadnienia związane z nazwami i określeniami dotyczącymi domu rodzinnego oraz rodziny.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne wyjaśnienie.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 10. (0–1)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 1) odczytuje sens całego tekstu [...] oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...]; 2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.
III. Tworzenie wypowiedzi.	GIMNAZJUM 2. Świadomość językowa. Zdający: 4) stosuje związki frazeologiczne, rozumiejąc ich znaczenie.

Poprawna odpowiedź

1. TAK
2. NIE
3. TAK

Schemat punktowania

1 p. – trzy poprawne elementy odpowiedzi.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 11. (0–3)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia w tekście argumentacyjnym, dokonuje jego logicznego streszczenia.
III. Tworzenie wypowiedzi.	1. Mówienie i pisanie. Zdający: 7) wykonuje różne działania na tekście cudzym ([...] streszcza [...]).

Przykładowa odpowiedź

W tekście „Język familijny" autorka przedstawia znaczenie domu – miejsca i wspólnoty – w kulturze, odwołując się do wybranych zjawisk językowych oraz do staropolskich tradycji. W swoich rozważaniach analizuje niektóre nazwy własne związane z gniazdem rodzinnym. Zwraca również uwagę na kształtowanie przestrzeni rodzinnej oraz relacji społecznych, które dokonywało się także za pomocą języka.

Schemat punktowania

3 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście; adekwatny poziom uogólnienia, streszczenie logicznie spójne, właściwa liczba słów.
2 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście, ALE występują zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia LUB logicznej spójności streszczenia.
1 p. – ze streszczenia wynika, jaki jest temat tekstu i co na ten temat powiedziano w tekście, ALE występują zaburzenia dotyczące poziomu uogólnienia ORAZ logicznej spójności streszczenia.
0 p. – odpowiedź błędna LUB brak odpowiedzi.

Zadanie 12. (0–2)

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 1) odczytuje sens całego tekstu oraz wydzielonych przez siebie fragmentów [...]; 5) wyróżnia argumenty, kluczowe pojęcia i twierdzenia [...].
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury. Zdający zna teksty literackie i inne teksty kultury wskazane przez nauczyciela.	Interpretacja. Zdający: 2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty [...].
III. Tworzenie wypowiedzi.	GIMNAZJUM 1. Mówienie i pisanie. Zdający: 5) [...] uzasadnia własne zdanie [...].

12. a

Poprawna odpowiedź

„Pan Tadeusz”
Soplica/Soplicowie

Schemat punktowania

1 p. – poprawne podanie tytułu utworu oraz nazwiska rodu.
0 p. – odpowiedź niepełna, niepoprawna albo brak odpowiedzi.

12. b

Przykładowa odpowiedź

Oba teksty opisują dom rodzinny jako gniazdo rodzinne. Kwiryna Handke zwraca uwagę na przestrzeń wokół i wewnątrz domu oraz na charakterystyczne symbole z nim związane. Podobnie jest we fragmencie „Pana Tadeusza” – opis przestrzeni wokół domu uwzględnia wartości i zasady ważne dla gospodarzy. Potwierdzenie tego można znaleźć w dalszej części utworu, np. Tadeusz po powrocie ze studiów wita się z domem, meblami, portretami, co świadczy o jego silnej więzi z gniazdem rodzinnym. Opisy wspólnie spożywanych posiłków, uczt również potwierdzają, że Soplicowo jest miejscem integrującym krąg rodzinny.

Schemat punktowania

1 p. – poprawne uzasadnienie.
0 p. – odpowiedź niepoprawna albo brak odpowiedzi.

Zadanie 13. (0–50)

Temat 1. **Zwyczaje i konwenanse – ważny element kultury czy niepotrzebny anachronizm? Rozważ problem i uzasadnij swoje zdanie, odwołując się do fragmentu *Lalki*, całej powieści Bolesława Prusa oraz wybranego tekstu kultury. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.**

Szczegółowe ustalenia dotyczące sposobu oceniania

Możliwe warianty zajęcia stanowiska.

Zwyczaje i konwenanse to:

- ważny element naszego życia, pozwala nam się odnaleźć w różnych sytuacjach życiowych, określa naszą przynależność kulturową do danej społeczności lub środowiska

lub

- niepotrzebny gorset, który krępuje naszą wolność, sztuczny i anachroniczny.

Uzasadnienie powinno wynikać z interpretacji fragmentu, odnosić się do znajomości całej powieści Bolesława Prusa, np. sposobu bycia Juliana Ochockiego, innych sytuacji, w których znalazł się Stanisław Wokulski w towarzystwie arystokratów. Zdający może odwołać się do innych tekstów kultury, np. literackich (*Ferdydurke* Witolda Gombrowicza), filmowych itp.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 1) odczytuje sens całego tekstu [...]; 2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte.
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	1. Wstępne rozpoznanie. Zdający: 2) określa problematykę utworu. 2. Analiza. Zdający: 4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera [...]. 3. Interpretacja. Zdający: 2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty [...]; 3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich.
III. Tworzenie wypowiedzi.	1. Mówienie i pisanie. Zdający: 1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] (rozprawka [...]) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 2) przygotowuje wypowiedź (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...] dobiera właściwe słownictwo); 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

Kryteria oceny rozprawki (maksymalnie 50 punktów)

A	Sformułowanie stanowiska wobec problemu podanego w poleceniu	B	Uzasadnienie stanowiska	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
6	Stanowisko jest **adekwatne do problemu podanego w poleceniu**	**18**	Uzasadnienie **trafne, szerokie** i **pogłębione**	**4**	**Brak** błędów rzeczowych	**6**	Kompozycja **funkcjonalna**	**2**	**Pełna** spójność wypowiedzi lub **nieznaczne** zaburzenia spójności	**4**	Styl **stosowny**	**6**	**Brak** błędów lub **nieliczne** błędy **nierażące**	**4**	Zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące**
		12	Uzasadnienie **trafne** i **szerokie**												
3	Stanowisko jest **częściowo adekwatne do problemu podanego w poleceniu**	**8**	Uzasadnienie **trafne**, ale **wąskie**	**2**	**Nie więcej niż jeden** błąd rzeczowy	**3**	**Zaburzenia** funkcjonalności kompozycji	**1**	**Znaczne** zaburzenia spójności	**2**	Styl **częściowo stosowny**	**3**	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**	**2**	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**
		4	**Uzasadnienie częściowe**												
0	Stanowisko jest **nieadekwatne** lub **brak** stanowiska	**0**	**Brak** uzasadnienia stanowiska	**0**	**Błędy rzeczowe**	**0**	**Brak** zamysłu kompozycyjnego	**0**	Wypowiedź **niespójna**	**0**	Styl **niestosowny**	**0**	**Liczne** błędy **rażące**	**0**	**Liczne** błędy **rażące**

UWAGA

Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
Pojawienie się błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

W przypadku oceny pracy ucznia z dysleksją zróżnicowanie kryteriów dotyczy wyłącznie poprawności zapisu.
4 p. – zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące**.
2 p. – **liczne** błędy.

Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny rozprawki

A. Sformułowanie stanowiska (np. w postaci tezy lub hipotezy). Zdający powinien zrozumieć problem postawiony w poleceniu i sformułować stanowisko będące rozwiązaniem problemu. Stanowisko jest oceniane ze względu na to, czy jest **udaną próbą rozwiązania problemu**.
Adekwatność to odpowiedniość (zgodność, współmierność) **stanowiska i problemu** (zdający może się zgodzić, nie zgodzić, zachować postawę ambiwalentną wobec istoty problemu).
Sformułowanie stanowiska będącego częściowo udaną próbą rozwiązania problemu jest skutkiem niepełnego zrozumienia problemu lub niepełnego zrozumienia tekstu.
Wypowiedź argumentacyjna, w której brak stanowiska, może zawierać jedynie streszczenie tekstu, biografię autora itp. lub rozwijać myśli niezwiązane z poleceniem.
Sformułowanie stanowiska nie musi stanowić wyodrębnionej części rozprawki.

B. Uzasadnienie stanowiska jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne**, czy jest **szerokie** i czy jest **pogłębione**.
Uzasadnienie nie musi być graficznie wyodrębnioną częścią rozprawki.
Uzasadnienie:
– **pogłębione** to uzasadnienie, w którym zdający **wnikliwie** odniósł się w rozwinięciu do **wszystkich elementów** polecenia,
– **trafne** zawiera logicznie poprawne argumenty (czyli stwierdzenia poparte przykładami) za przyjętym rozwiązaniem problemu.
Szerokość uzasadnienia ocenia się na podstawie tego, czy zdający w swojej wypowiedzi odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu.

Uzasadnienie jest:
– **szerokie**, jeśli zdający trafnie odniósł się do wszystkich elementów wskazanych w poleceniu,
– **wąskie**, jeśli zdający trafnie odniósł się tylko do niektórych elementów wskazanych w poleceniu (np. nie odniósł się do podanego w zadaniu tekstu lub nie przywołał innego tekstu kultury),
– **częściowe**, jeżeli (a) niektórych argumentów nie można uznać za logicznie poprawne wobec przyjętego stanowiska lub (b) niektóre argumenty są niepoparte przykładami, lub (c) niektóre argumenty są wzajemnie sprzeczne.
Wypowiedź argumentacyjna, w której **brak uzasadnienia**, nie zawiera logicznie poprawnych argumentów za przyjętym rozwiązaniem problemu lub rozwija myśli niezwiązane ze stanowiskiem.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na uzasadnienie stanowiska wobec problemu uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja oceniana jest ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia stanowiska i uzasadniających je argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za:
- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszczalne są drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji.

Temat 2. **Zinterpretuj podany utwór. Postaw tezę interpretacyjną i ją uzasadnij. Twoja praca powinna liczyć co najmniej 250 słów.**

Szczegółowe ustalenia dotyczące sposobu oceniania

- Koncepcja interpretacyjna zdającego musi być widoczna w pracy, choć nie musi być wyrażona w formie tezy, może wynikać pośrednio z wywodu.
- Przywołany przez zdającego kontekst powinien być sfunkcjonalizowany (nawiązujący do tekstu i pogłębiający koncepcję interpretacyjną). Nie wystarczy samo wskazanie lub hasłowe odwołanie się do niego.
- Proste odczytanie (parafrazowanie, streszczanie) tekstu danego w zadaniu nie jest jego interpretacją.

Możliwe kierunki odczytania wiersza.
Temat utworu:
- brak porozumienia między ludźmi;
- brak zrozumienia między kobietą i mężczyzną
  – doświadczanie niezrozumienia;
  – pogłębiające się poczucie obcości;
  – mówienie różnymi językami;
  – niesłuchanie siebie nawzajem;
  – sytuacja rozstania;
  – wygasająca miłość.

Konteksty interpretacyjne:
- kontekst biblijny – pomieszanie języków na wieży Babel;
- kontekst historycznoliteracki – konwencja rozmowy lirycznej, synkretyzm rodzajowy – udramatyzowana liryka.

Wymagania ogólne	Wymagania szczegółowe
I. Odbiór wypowiedzi i wykorzystanie zawartych w nich informacji.	1. Czytanie i słuchanie. Zdający: 1) odczytuje sens całego tekstu [...]; 2) [...] odczytuje zawarte w odbieranych tekstach informacje zarówno jawne, jak i ukryte. 3. Świadomość językowa. Zdający: 3) zna pojęcie aktu komunikacji językowej i wskazuje jego składowe (nadawca, odbiorca, kod, komunikat, kontekst) [...].
II. Analiza i interpretacja tekstów kultury.	1. Wstępne rozpoznanie. Zdający: 2) określa problematykę utworu. 2. Analiza. Zdający: 4) rozpoznaje w utworze sposoby kreowania świata przedstawionego i bohatera ([...] sytuacja liryczna [...]). 3. Interpretacja. Zdający: 1) wykorzystuje w interpretacji elementy znaczące dla odczytania sensu utworu (np. słowa klucze, wyznaczniki kompozycji); 2) wykorzystuje w interpretacji utworu konteksty (np. literackie, kulturowe, filozoficzne, religijne); 3) porównuje funkcjonowanie tych samych motywów w różnych utworach literackich. GIMNAZJUM 2. Analiza. Zdający: 5) omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, [...] puenty [...]).

III. Tworzenie wypowiedzi.	1. Mówienie i pisanie. Zdający: 1) tworzy dłuższy tekst pisany [...] ([...] interpretacja utworu literackiego [...]) zgodnie z podstawowymi regułami jego organizacji, przestrzegając zasad spójności znaczeniowej i logicznej; 2) przygotowuje wypowiedź [...] (wybiera [...] odpowiedni układ kompozycyjny, analizuje temat, wybiera formę kompozycyjną, [...] dobiera właściwe słownictwo); 3) tworzy samodzielną wypowiedź argumentacyjną według podstawowych zasad logiki i retoryki (stawia tezę lub hipotezę, dobiera argumenty, porządkuje je, hierarchizuje, dokonuje ich selekcji pod względem użyteczności w wypowiedzi, podsumowuje, dobiera przykłady ilustrujące wywód myślowy, przeprowadza prawidłowe wnioskowanie).

Kryteria oceny interpretacji utworu poetyckiego (maksymalnie 50 punktów)

A	Koncepcja interpretacyjna	B	Uzasadnienie tezy interpretacyjnej	C	Poprawność rzeczowa	D	Zamysł kompozycyjny	E	Spójność lokalna	F	Styl tekstu	G	Poprawność językowa	H	Poprawność zapisu
9	Koncepcja **niesprzeczna z utworem, spójna i obejmująca sensy niedosłowne**	**15**	Uzasadnienie **trafne i pogłębione**	**4**	**Brak** błędów rzeczowych	**6**	Kompozycja **funkcjonalna**	**2**	**Pełna** spójność wypowiedzi lub **nieznaczne zaburzenia** spójności	**4**	Styl **stosowny**	**6**	**Brak** błędów lub **nieliczne** błędy **nierażące**	**4**	Zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy **nierażące**
6	Koncepcja **niesprzeczna z utworem**, ale **niespójna** i/lub **obejmująca w większości znaczenia dosłowne**	**10**	Uzasadnienie **trafne**, **ale niepogłębione**	**2**	**Nie więcej niż jeden** błąd rzeczowy	**3**	**Zaburzenia** funkcjonalności kompozycji	**1**	**Znaczne zaburzenia** spójności	**2**	Styl **częściowo stosowny**	**3**	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**	**2**	**Liczne** błędy **nierażące** lub **nieliczne** błędy **rażące**
3	Koncepcja częściowo **sprzeczna z utworem**	**5**	Uzasadnienie **częściowo trafne**												
0	**Brak koncepcji** lub koncepcja **całkowicie sprzeczna z utworem**	**0**	**Brak trafnych** argumentów uzasadniających interpretację	**0**	**Błędy rzeczowe**	**0**	**Brak** zamysłu kompozycyjnego	**0**	Wypowiedź **niespójna**	**0**	Styl **niestosowny**	**0**	**Liczne** błędy **rażące**	**0**	**Liczne** błędy **rażące**

UWAGA
Jeśli w kategorii A praca uzyska 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli w kategorii A praca uzyska 3 punkty, a w kategorii B – 0 punktów, egzaminator nie przyznaje punktów w pozostałych kategoriach.
Jeśli praca składa się z mniej niż 250 słów, egzaminator przyznaje punkty tylko w kategoriach A, B i C.
Pojawienie się rzeczowego błędu kardynalnego dyskwalifikuje pracę – zdający otrzymuje 0 punktów.

W przypadku oceny pracy ucznia z dysleksją zróżnicowanie kryteriów dotyczy wyłącznie poprawności zapisu.
4 p. – zapis **w pełni poprawny** lub **nieliczne** błędy nierażące.
2 p. – **liczne** błędy.

Objaśnienia dotyczące kryteriów oceny interpretacji utworu poetyckiego

A. Koncepcja interpretacyjna jest efektem poszukiwania przez zdającego całościowego sensu utworu, tzn. jest pomysłem na jego odczytanie (wyrażonym np. w postaci tezy lub hipotezy interpretacyjnej). Ocenia się ją ze względu na to, czy jest **niesprzeczna z utworem** i czy jest **spójna**, a także czy zdający dociera do sensów niedosłownych interpretowanego utworu, czy czyta go jedynie na poziomie dosłownym.

Koncepcja może być:
- **częściowo sprzeczna** z utworem, jeśli jedynie we fragmentach (lub fragmencie) znajduje potwierdzenie w tekście.
- **całkowicie sprzeczna** z utworem, jeśli nawet we fragmentach (lub fragmencie) nie znajduje potwierdzenia w tekście.
- **spójna**, gdy obejmuje i łączy w całość odszukane przez piszącego sensy utworu.
- **niespójna**, gdy jest fragmentaryczna, tzn. rekonstruuje pojedyncze sensy cząstkowe (np. z poszczególnych strof tekstu) bez wskazania całościowego sensu utworu, oraz gdy zawiera luźno powiązane, niepowiązane lub wzajemnie wykluczające się odczytania sensu utworu (niesprzeczne z interpretowanym utworem).

Brak koncepcji to brak śladów poszukiwania sensu utworu (całościowego i/lub sensów cząstkowych) – praca nie jest interpretacją, a np. streszczeniem. Koncepcja interpretacyjna nie musi stanowić wyodrębnionej części pracy, może wynikać z jej całościowej wymowy.

B. Uzasadnienie interpretacji jest oceniane ze względu na to, czy jest **trafne** i czy jest **pogłębione**.
Uzasadnienie może być:
- **trafne**, jeśli zawiera wyłącznie **powiązane z tekstem argumenty za odczytaniem sensu utworu**. Argumenty muszą wynikać ze sfunkcjonalizowanej analizy, to znaczy wywodzić się z formy lub/i treści tekstu.
- **częściowo trafne**, jeśli w pracy – oprócz argumentów niepowiązanych z tekstem lub/i niewynikających ze sfunkcjonalizowanej analizy – został sformułowany przynajmniej jeden argument powiązany z tekstem i wynikający ze sfunkcjonalizowanej analizy.
- **pogłębione**, jeśli znajduje potwierdzenie nie tylko w tekście, lecz także w kontekstach (np. biograficznym, historycznoliterackim, filozoficznym, kulturowym). Uczeń powinien choć częściowo rozwinąć przywołany kontekst, aby uzasadnić jego pojawienie się.
- **niepogłębione**, gdy zdający przywołuje argumenty tylko z tekstu albo tylko z kontekstu. Wszystkie argumenty muszą być sfunkcjonalizowane.

C. Poprawność rzeczową ocenia się na podstawie liczby błędów rzeczowych. Pomyłki (np. w nazwach własnych lub datach) niewpływające na koncepcję interpretacyjną uważa się za usterki, a nie błędy rzeczowe.

Błąd kardynalny to błąd rzeczowy świadczący o nieznajomości (1) tekstu kultury, do którego odwołuje się zdający, oraz (2) kontekstu interpretacyjnego przywołanego przez zdającego.

D. Kompozycja jest oceniana ze względu na **funkcjonalność segmentacji** i **uporządkowanie tekstu** zgodnie z wybranym przez ucznia gatunkiem wypowiedzi. Należy wziąć pod uwagę, czy w tekście zostały wyodrębnione – językowo i graficznie – części pracy oraz akapity niezbędne dla jasnego przedstawienia koncepcji interpretacyjnej i uzasadniających ją argumentów, a także czy wyodrębnione części i akapity są logicznie oraz konsekwentnie uporządkowane (bez luk i zbędnych powtórzeń).

Kompozycja jest **funkcjonalna**, jeśli podział tekstu na segmenty (części) i ich porządek (układ) są ściśle powiązane z porządkiem treści i realizowanymi w tekście funkcjami retorycznymi. Odejście od zasady trójdzielnej kompozycji nie jest błędem, jeśli segmentacja jest funkcjonalna.

E. Spójność lokalną ocenia się na podstawie zgodności logicznej i gramatycznej między kolejnymi, znajdującymi się w bezpośrednim sąsiedztwie zdaniami w akapitach. Znaczne zaburzenia spójności wypowiedzi to np. akapity zbudowane z sekwencji zdań niepowiązanych ze sobą ani logicznie, ani gramatycznie (potok luźnych myśli, skojarzeń).

F. Styl tekstu ocenia się ze względu na **stosowność**.

Styl uznaje się za:
- **stosowny**, jeśli zachowana jest zasada *decorum* (dobór środków językowych jest celowy i adekwatny do wybranego przez ucznia gatunku wypowiedzi, sytuacji egzaminacyjnej, tematu i intencji wypowiedzi oraz odmiany pisanej języka). Dopuszcza się drobne, sporadyczne odstępstwa od stosowności.
- **częściowo stosowny**, jeśli w wypowiedzi zdający niefunkcjonalnie łączy różne style, nie kontroluje jednolitości stylu, np. w wypowiedzi pojawiają się wyrazy i konstrukcje z języka potocznego, nieoficjalnego, wtręty ze stylu urzędowego, nadmierna metaforyka.

Mieszanie różnych stylów wypowiedzi uznaje się za uzasadnione, jeśli jest funkcjonalne.
- **niestosowny**, jeśli wypowiedź zawiera np. wulgaryzmy lub ma charakter obraźliwy.

Styl wypracowania nie musi być zgodny z upodobaniami stylistycznymi egzaminatora.

G. Poprawność językowa oceniana jest ze względu na **liczbę** i **wagę** błędów składniowych, leksykalnych, słowotwórczych, frazeologicznych, fleksyjnych i stylistycznych.

Błąd stylistyczny to konstrukcja zgodna z normą językową, ale niewłaściwa w sytuacji, w której powstaje tekst, oraz nieodpowiednia dla stylu, w jakim tekst jest pisany, np. udziwniona metafora, niefunkcjonalny kolokwializm, wulgaryzm, nieuzasadnione powtórzenie leksykalne lub składniowe. Błędów logicznych nie uznaje się za błędy stylistyczne.

H. Poprawność zapisu ocenia się ze względu na **liczbę** błędów ortograficznych i interpunkcyjnych (szacowaną odpowiednio do objętości tekstu) oraz ich **wagę** (błędy rażące i nierażące). Za **błąd rażący** uznaje się błąd, który polega na naruszeniu ogólnej reguły ortograficznej lub interpunkcyjnej w zapisie słów lub fraz o wysokiej frekwencji.

INFORMACJA O ZASADACH OCENIANIA PRAC Z JĘZYKA POLSKIEGO UCZNIÓW ZE STWIERDZONYMI DYSFUNKCJAMI

W pracy maturalnej z języka polskiego autorstwa zdającego, u którego stwierdzono dysleksję i dysortografię, nie należy uwzględniać w ocenie następujących błędów:

a) zmienionej kolejności liter w wyrazach,

b) wstawionych dodatkowo liter w wyrazie, opuszczonych lub przestawionych liter,

c) opuszczonego początku lub końca wyrazu,

d) występowania w wyrazach głosek dźwięcznych zamiast bezdźwięcznych i odwrotnie,

e) mylenia głosek *i* i *j*, głosek nosowych z końcówką fleksyjną, np.: *ę-em*, *ą-om*,

f) mylenia przedrostków z przyimkami, np.: *pode szły*; błędnego zapisywania przyimków z rzeczownikami i przysłówkami, np.: *wklasie*, *zachwilę*, *napewno*,

g) niewłaściwego zapisu spółgłosek miękkich, np.: *rosinie* zamiast *rośnie*, *skosiny* zamiast *skośny*,

h) wynikających ze schematycznego stosowania zasad ortografii, np.: *startóje* bo *startować*, błędnej pisowni wyrazów, którymi nie rządzą zasady ortograficzne (ich pisownię trzeba zapamiętać),

i) błędnego stosowania lub niestosowania znaków interpunkcyjnych.

Na podstawie: *Egzamin maturalny w roku szkolnym 2017/2018. Zasady oceniania rozwiązań zadań*, CKE, Warszawa 2018.